

ඡායාරූපය 1 කටුවන්නාව, ආසනඝරය

ආ ස න ඝ ර ය

චාල්ස් ගොඩකුඹුරේ

දඹදිව

බොධිඝර, ආසනඝර, චෛත්‍යඝර යනු සිංහළද්වීපයේ බුද්ධාගම ප්‍රතිෂ්ඨාපනය වී නොබෝ කලකින් ඇතිවූ ගොඩනැගිලි තුන් කොටසකි. චෛත්‍යඝර හා බොධිඝර දඹදිව තිබූ බවට ලකුණු ලැබෙනවා. බොධිවෘක්ෂ සමීපයේ තබන ලද බුදුන් වැඩහිඳ බුදු බව ලැබූ වජ්‍රාසනය නිමිත්තෙන් කළ අසුන්වලට වැඳ පිදු බව හා අසුන් උදෙසා තැනූ ගෙවල් විශෙෂයක් තිබූ බව නම් අමරාවතිය සාඤ්චිය ආදි තැන්වලින් ලැබෙන රූපකර්මවලින් පෙනෙනවා. එහෙත් ආසන සඳහාම කරනලද ගෘහයක නෂ්ටාවශෙෂ දඹදිව කිසිතැනක තිබූ බවට තවම සාක්ෂි ලැබී නැත.

ආසනඝර

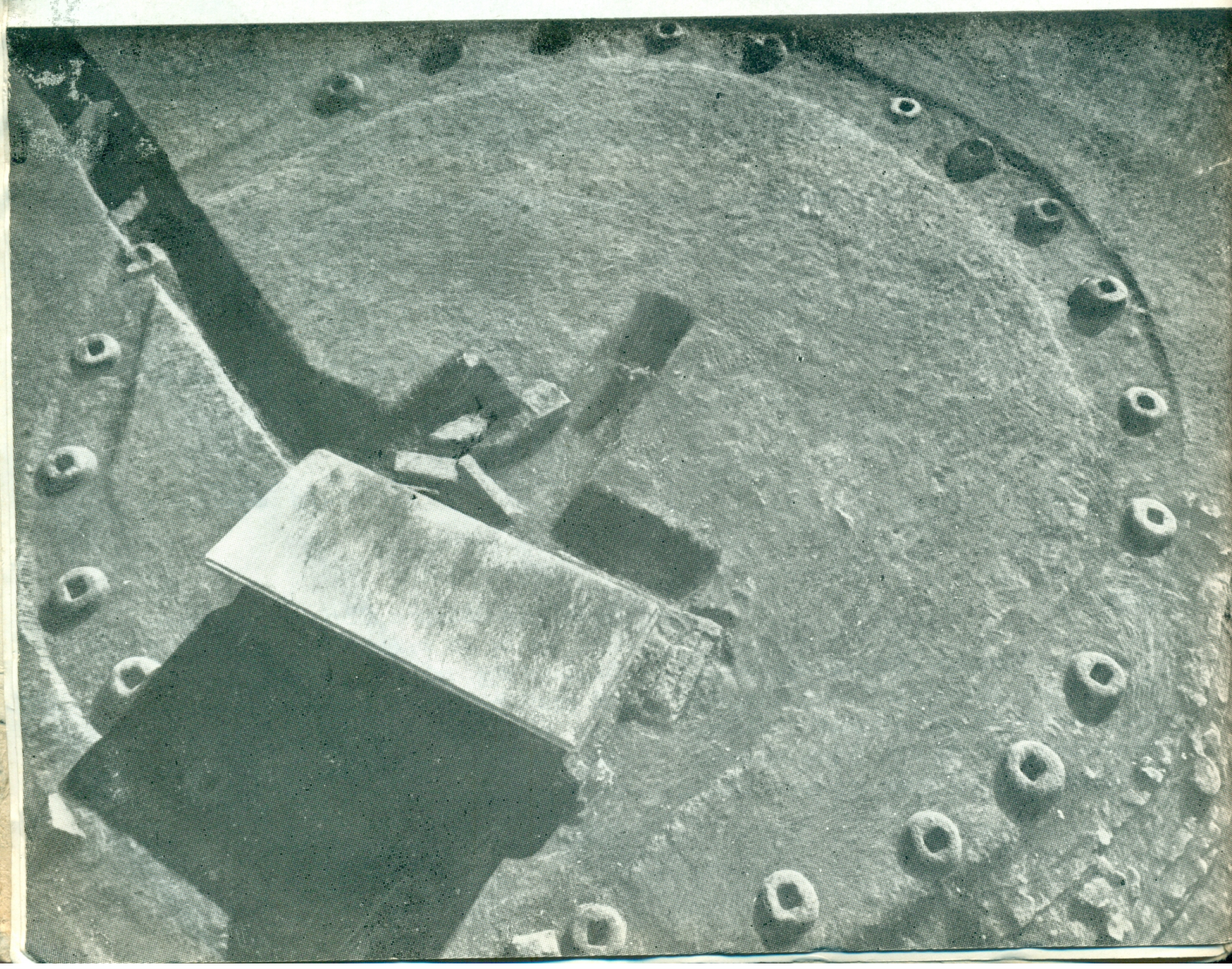
ග්‍රන්ථමාර්ගයෙන් ආසනඝර පිළිබඳව දැනගත හැකි තැන්ද ස්වල්පයි. සමන්තපාසාදිකා විනය අටුවාවේ ''චෙතියඝරං බොධිඝරං ආසනඝරං'' යන්න එකතැනකද තවත් තැනක ''බොධිරුක්ඛ — බොධිඝර — ආසනඝර —'' යනුද ලැබෙනවා. ආසනඝර නම් ගෘහ විශේෂයක් පිළිබඳව පපඤ්චසූදනී නම් මැදුම්සහි අටුවාවේ උපරිපණ්ණාසයේ බහුධාතුකසූත්‍රවර්ණනාවෙන් කියවෙනවා. ''යා පන බොධිසාඛා බොධිඝරං බාධෙති තං ගෙහරක්ඛනත්ථං ඡින්දිතුං න ලබ්භති.....ආසනඝරෙ පි එසෙව නයො. යස්මිං පන ආසනඝරෙ ධාතු නිහිතා හොති තස්ස රක්ඛනත්ථාය බොධිසාඛං ඡින්දිතුං වට්ටති.'' තවත් අටුවාවන්හි ලැබෙන මෙම පාඨයෙන් කියන්නේ ''බෝධිය සඳහා ගෙය මිස ගෙය සඳහා බෝධිය නොවන බැවින් බෝධිඝරයට බාධා කරන්නාවූ ශාඛාවක් කැපීම නොවටී. ආසනඝරය පිළිබඳවද නීතිය මෙසේය. එහෙත් යම් ආසනඝරයක ධාතු නිදන් කර තිබේද එය රකිනා පිණිස බොධිශාඛාව කැපීම වටී.'' අටුවා පාඨයෙන් ආසනඝරයෙහි ධාතුනිදන් කරන සිරිත තිබුණු බවද ආසනඝර බොධීන්වහන්සේලා මුල සාදනලද බවද වැටහෙනවා.

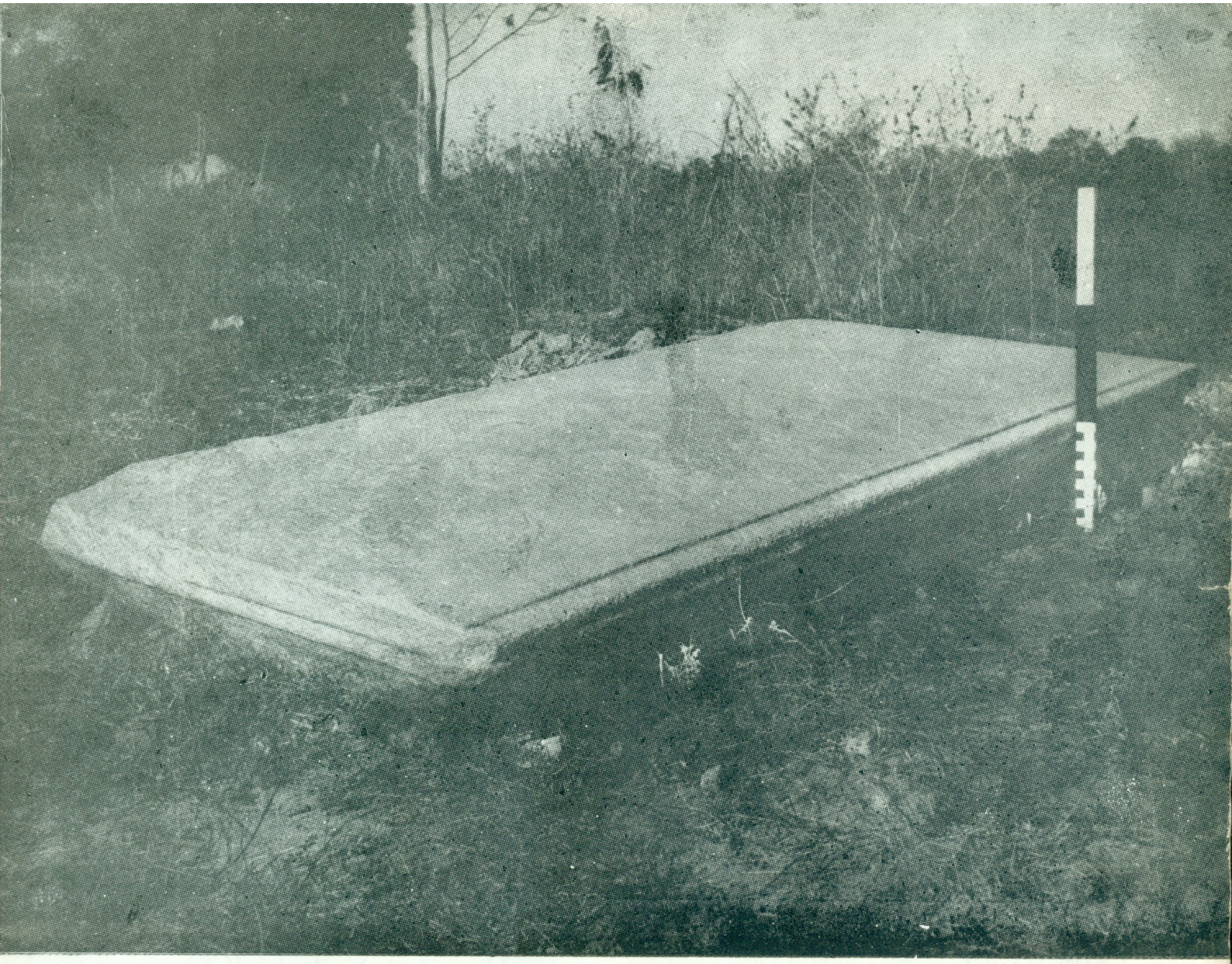
බෝධීන්වහන්සේලා ළඟ ආසන නොහොත් පර්යංක තබන සිරිත අනුරාධපුරයේ ඇතිවූ බවද ඒ ආසන බොධිඝරයේ පිහිටෙව් බවද දීපවංසයෙන් හා මහාවංසයෙන් පෙනෙනවා. ක්‍රිස්තුවර්ෂ 253 – 266 අතර රජකළ මහාවංසයේ ගොඨාභය නමින් හඳුන්වන මෙඝවණ්ණ අභය රජ ශ්‍රී මහාබොධීන්වහන්සේ සමීපයේ ශිලාමය පර්යංකයක් පිහිටෙව් බව

(අභයො මෙඝවණ්ණො)
කාරෙසි සිලාපල්ලංකං මහාබොධි-
ඝරුත්තමෙ.

''මෙඝවණ්ණඅභය රජ උතුම්වූ මහාබොධිඝරයෙහි ශිලාමය පර්යංකයක් කෙළේය,'' යන

ඡායාරූපය 2 පුළුකුණාව, ආසනඝරය බටහිර දිගින් උඩක සිට පෙනෙන හැටි

ඡායාරූපය 3 පුළුකුණාව, 39 කොලනියේ අසුන්ගල

දීපවංස පාඨයෙන් කියනවා. මෙම කථාව එන තැන බුදු පිළිම හා සමග ආසනයක්ද තිබුණේයයි මහාවංසයේ කියනවා.

තිස්සෝ සිලාපටිමා ච තිසු ද්වාරෙසු කාරයි
ඨපාපෙසි ච පල්ලංකං දක්ඛිණම්හි සිලාමයං

''(බොධිඝරයේ) තුන්දොරෙහි ශිලාමය ප්‍රතිමා තුනක් කළේය. දකුණු (දොරෙහි) ගලින් කළ පර්යංකයක් පිහිටෙව්වේය.''

මෙහි ගෙන හැර පෙන්වූ දීපවංස මහාවංස පාඨ සම කිරීමේදී දීපවංසයේ පිළිම තුන ගැන කිසිවක් නොකිම සැලකිය යුතුයි. එසේම මහාවංසයේ මෙන් නොව දීපවංසයේ ශිලාපර්යංකය බොධිඝරය ඇතුළේම තිබූ බව කියනවා. මහාවංසයේ බෝධිඝරය සඳහන් නොවීමෙන් එම පාඨය ලියන කල එම ගෘහයේ ස්වභාව වෙනස්වී තිබුණාදැයි සැකයකුත් උපදිනවා. තවත් දුරට වංසකථා, දෙකේ කිම සම්බන්ධ කිරීමෙන් දැනගත හැකි කරුණක් නම් බුදුපිළිම සාදන්ට පටන්ගත් පළමු අවස්ථාවේදී ඒවා බොධිඝර චෛත්‍යඝරවලම තැබුවා මිස අමුතුවෙන් පිළිමගෙවල් නොතැනූ බවත්ය. එසේම ආසනද බෝගෙවල් ඇතුළේම තබන ලද බව පෙනෙනවා. මෙයින් බෝධිඝරය පටිමාඝරය සහ ආසනඝරය යන දෙකටම පැරණි බවත් කිය හැකිය. යම්සේ පිළිම ලොකු කර සාදන්ට පටන්ගත්විට වෙනම පිළිමගෙවල් සෑදීම පටන් ගත්තා මෙන්ම ආසන ලොකුවට සාදන්ට පටන්ගත් විට අසුන්ගෙවල්ද සෑදීම පුරුදුවුණාය. මේවා මුලදී බෝගස් ළඟ සෑදුවා විය හැකියි.

ආසන පූජා

ආසනපූජා නමින් පවත්වන ලද පූජා විශෙෂයක්ද අටුවාකථාවන්හි සඳහන් වෙනවා. දිග්ඝනිකායේ ආටානාටියසූත්‍රවණ්ණනාවේ -

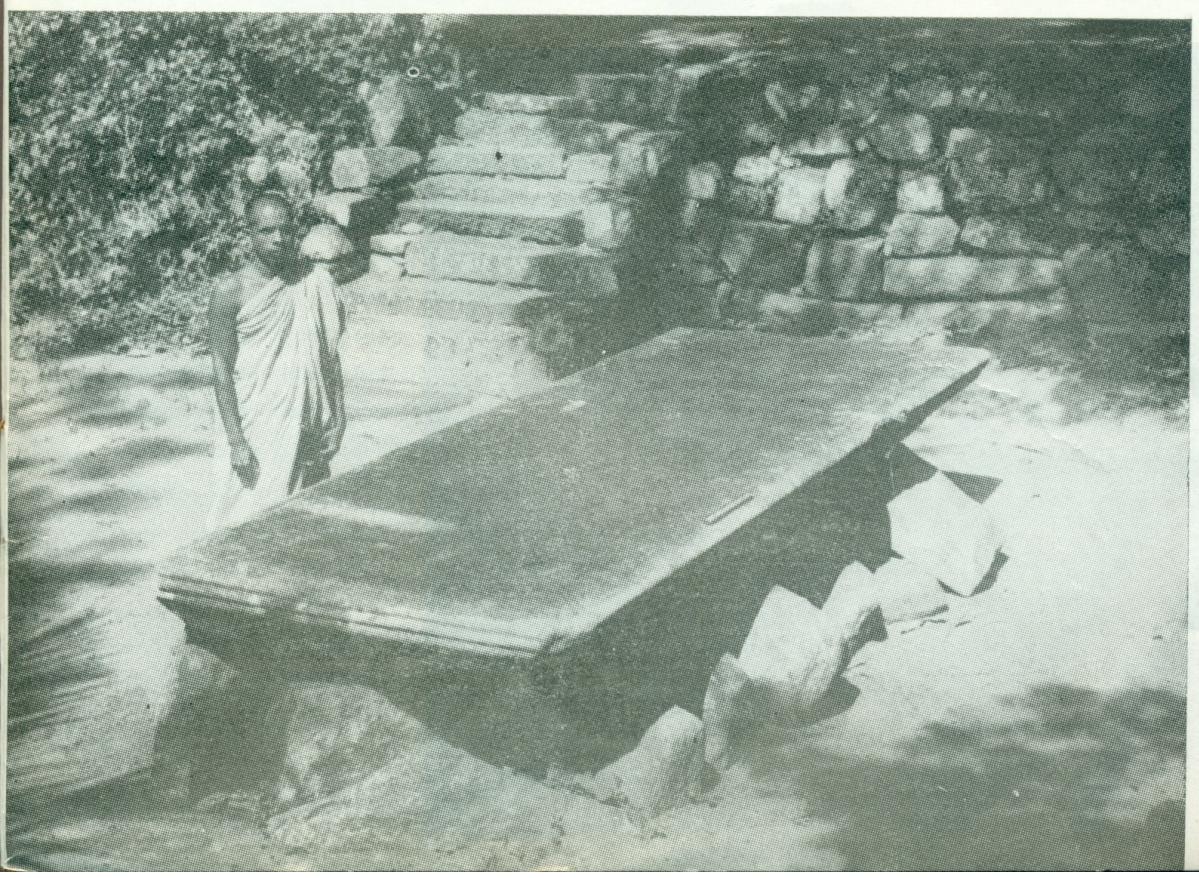
ඡායාරූපය 4 අ හම්මිල්ලවැටිය ආසනය

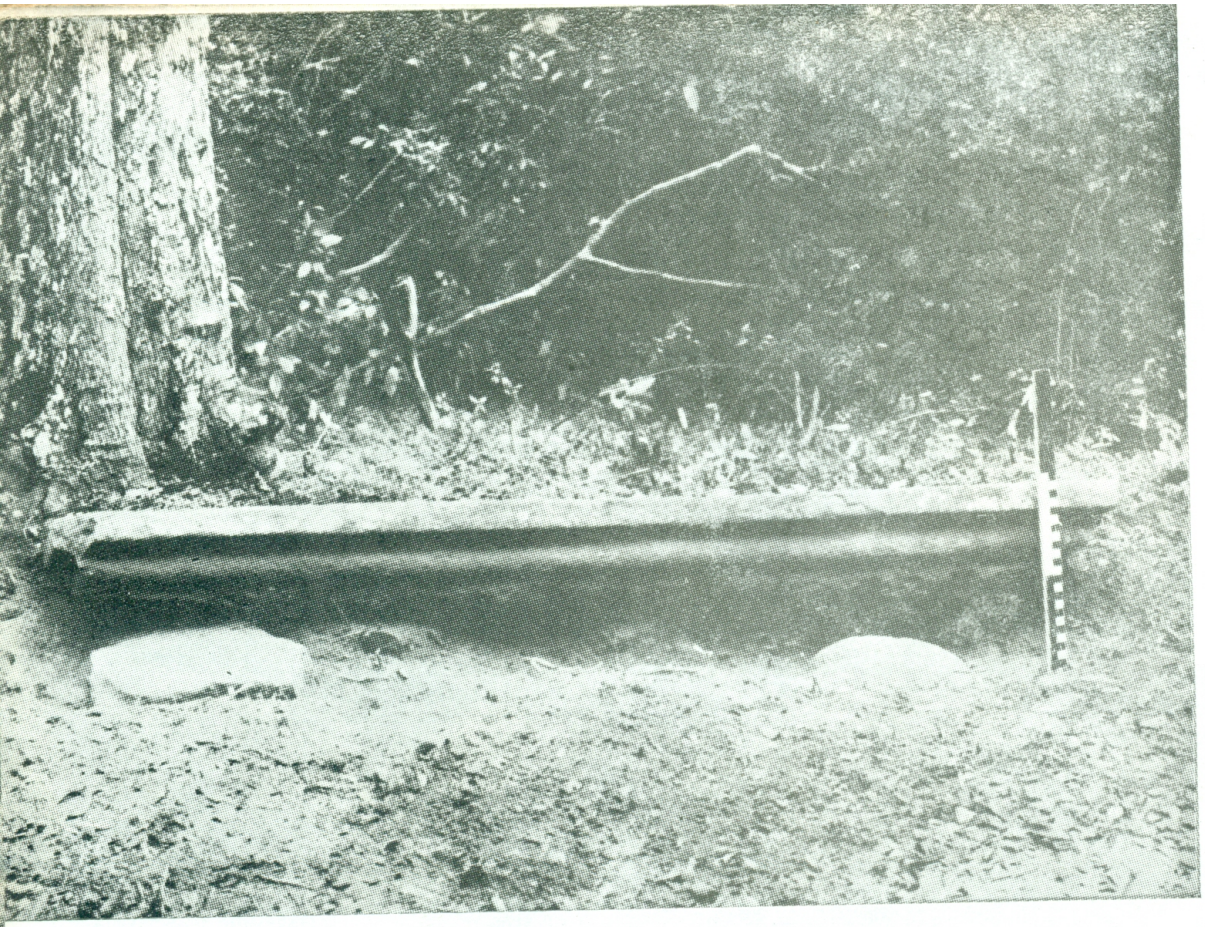
ඡායාරූපය 4 ආ
හම්මිල්ලවැටිය
ආසනය
කොණක්

ඡායාරූපය 5 උත්තිමඩුව, ආසනය නැගෙනහිරින් පෙනෙන හැටි.

ඡායාරූපය 6
වෙහෙරගල
ආසනය

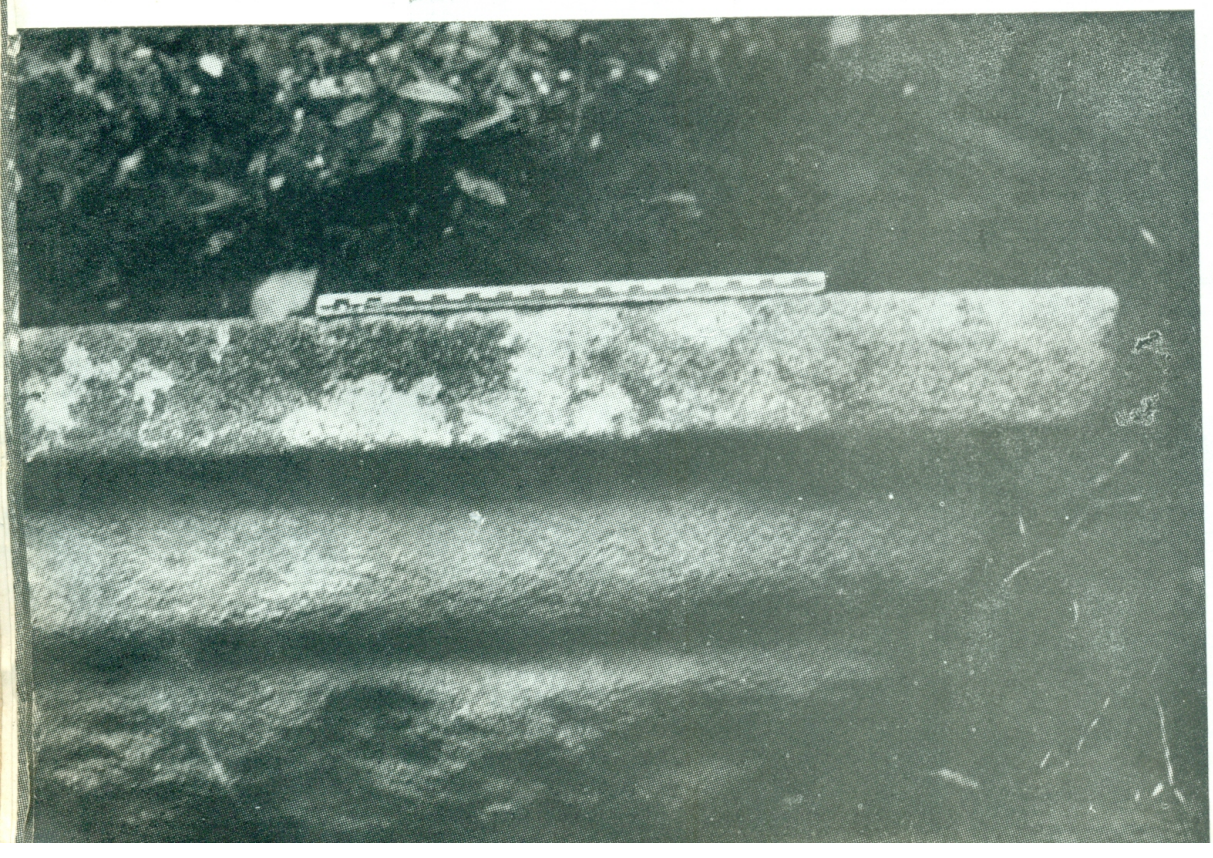
ඡායාරූපය 7 අ
එරුපොතාන
ආසනය
දික් අතින්

විහාරං නෙත්වා චෙතියංගණෙ නිප-
ජ්ජාපෙත්වා ආසනපූජං කාරෙත්වා.

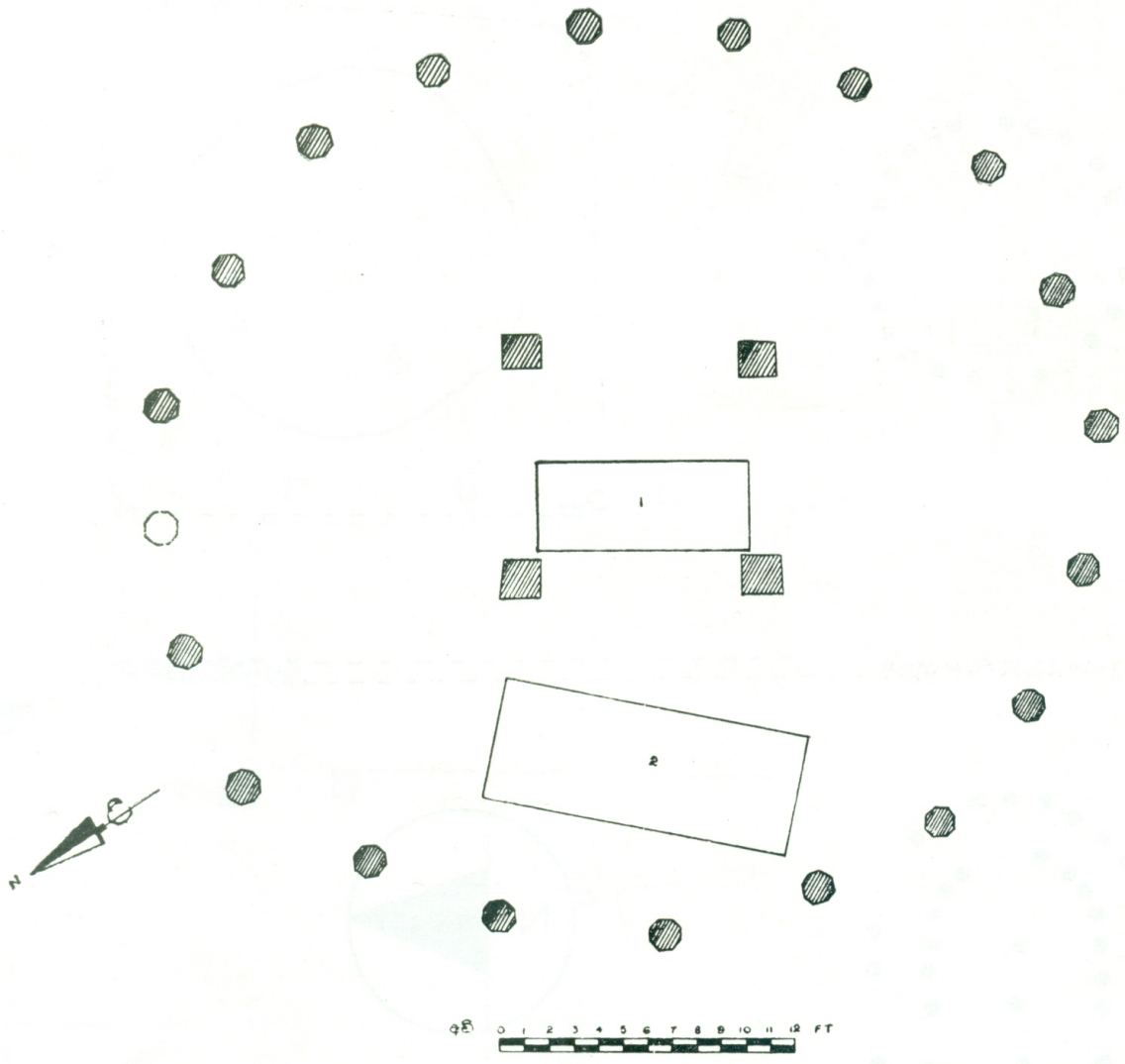
යන්නක් හා ''ආසනපූජාය පත්ති'' යනුද කිය-වෙනවා. එහෙත් මෙයින් කවර අන්දමේ අසුනක් අදහස් කරනවාදැයි දැනගන්ට පුළුවන්කමක් නෑ. එහෙත් විශුද්ධිමාර්ගයේ සෙසකසිණ නිර්දෙශයේ පීතකසිණය වර්ණනා කරන තැන සිතුල්පව්වේ කළ ආසන පූජාවක් පිළිබඳ කථාවකින් එහි කියන ආසනය යම්තරමකට විශාල වූ බව හැඟවෙයි. ''ඒ ඇවැත්නි සිතුල්පවුවෙහි පහැහිමලින් කරනලද අසුන්පුද බලනුවහට දැකුම් හා සමගම අසුන් පමණ නිමිත් උපනි'' යනු පාලිපාඨයේ පුරාණ සන්නයයි. මෙහි කියන අසුන සෙවීම සඳහා තවම සිතුල්පව්ව පළාතේ ගවේෂණයක් කර නැත.

ආසනඝරයේ කාලසීමාව

ආසන පූජාව සිංහල බෞද්ධයන් අතරේ උසස් තත්ත්වයට පැමිණ තිබූ බව ඒ සඳහාම කරනලද

ඡායාරූපය ආ
එරුපොතාන
ආසනය
කොණක්

සැලැස්ම 1 කටුවන්නාව අසුන්ගෙයි බිම සැලසුම

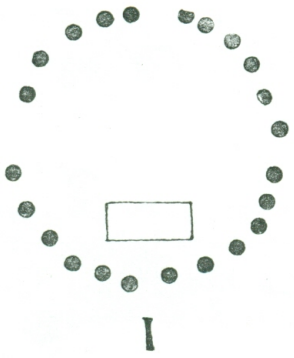
ගොඩනැගිලි විශෙෂයෙන් පෙනෙන නුමුත් ආසන සම්බන්ධවූ බුඩ වන්දනාව ක්‍රිස්තුවර්ෂයෙන් දහවන ශත වර්ෂයට පෙර අභාවයට ගිය බව ටීකා කර්තෘන්වහන්සේලාට ''ආසනඝරය'' යන්න හරිසේ අවබොධ නොවීමෙන්ම පෙනීයයි. විනය අටුවාවට වෝළිය බුඩප්පිය ආචාරීන්වහන්සේ කළ විමතිවිනොදනී නම් ටීකාවේ ''ආසනඝරන්ති පටිමාඝරං'' යයි ''අසුන්ගෙය පිළිමගෙයමය''යි තෝරා තිබෙනවා. ළහදී අප විසින් ආසනඝරයයි හැඳිනගන ඇති ගෘහ විශෙෂය සම්බන්ධවද අටවන ශතවර්ෂයට මෑතයයි කියහැකි උදහරණයක් සම්බවී නැත.

ආසනසාලා

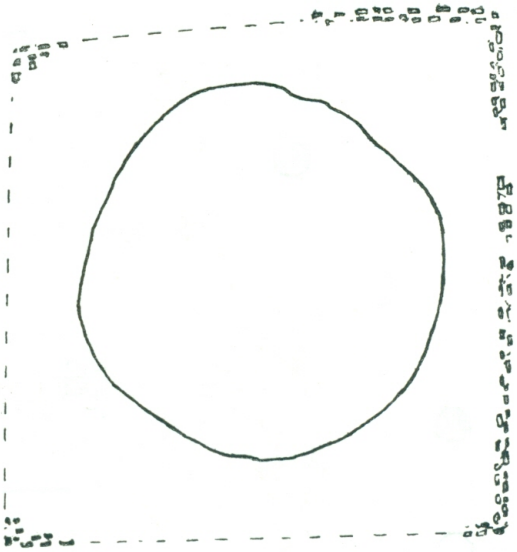
වංසකථාවලද අටුවාපොත්හි නොයෙක් තැනද සඳහන් වන ආසනසාලා නම් භික්ෂූන්වහන්සේලාගේ ගිමන්හැරීම පිණ්ඩපාතය ගැනීම යනාදි සැපපහසුව සඳහා කරනලද ශාලා විශෙෂය ආසනඝරයෙන් වෙන්කොට හැඳිනගත යුතුයි.

වටදගේ හා පිළිමගේ හා සමානකම්

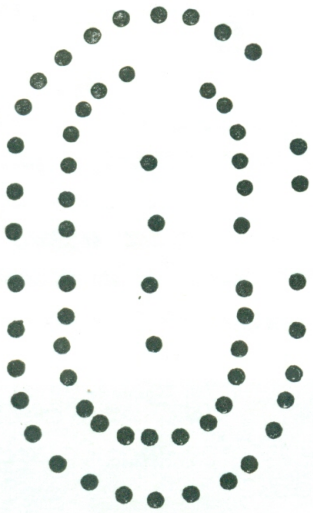
වටදගෙය පිළිබඳව සිංහළ රටේ අමුතු ගෘහනිර්මාණ අංග ප්‍රභවවී ඇත. ආසනඝරයද විශෙෂ නිර්මාණ ක්‍රම අවශ්‍යකරවන ගොඩනැගිලි විශෙෂයක්. වෘත්තාකාරයට කරනලද අසුන්ගෙවල්ද චතුරශ්‍රාකාරයට කරනලද අසුන්ගෙවල්ද යන දෙවිධියක ආසනඝර දැනට සොයාගෙන තිබෙනවාය. මේ දෙකොටසින් වෘත්තාකාර අසුන්ගෙවල්වල වහලය වටදගෙවල වහල මෙන් කවාකාරයෙන් නිමවී මුදුණ කැණිමඩලකින් අවසන්වූවා වියයුතුයි. ගොඩනැගිල්ලේ ගල්කණුපේළි අනුව එය එක් මහලකින් හෝ දෙමහලකින් හෝ (ඊට වැඩි ගණනකින්) යුක්තවෙයි.

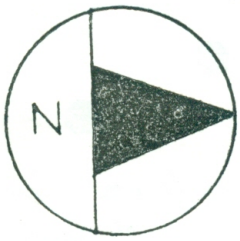
1

3

2

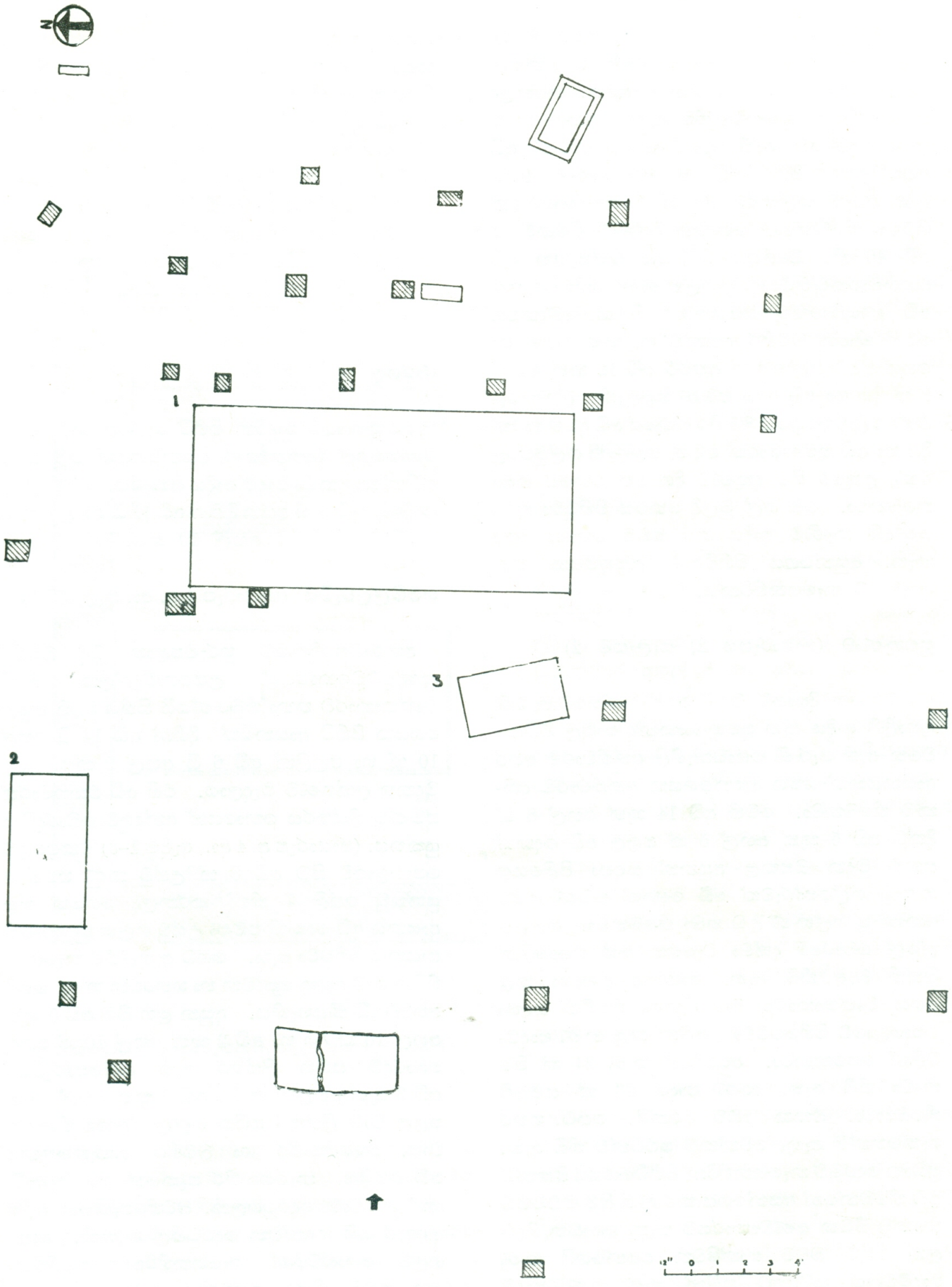

සැලැස්ම 2 පුළුකුණාව, අසුන්ගේ සම්බන්ධව ගොඩනැගිලි.

චතුරශ්‍ර අසුන්ගෙයි වහල බුදුගෙවල ආදි අනිකුත් එවැනි ගෙවල්වල වහලට සමවිය යුතුයි. සැතපෙන බුදුපිළිම උදෙසා කළ ගෙවලට මෙන් ඇතැම් චතුරශ්‍ර අසුන්ගෙවලට දිගපැත්තකින් ඇතුල් වෙන්ට සාදු තිබුණා ඇති. එහෙත් සමහර චතුරශ්‍ර අසුන්ගෙවලට සාමාන්‍ය බුද්ධාල හෝ දේවාලවලට මෙන් කොට පැත්තෙන් ඇතුල්වෙන්ට දොර තිබුණ බව පෙනෙනවා. අසුන්වලට සුදුසුවන්නේ චතුරශ්‍ර ගෙවල්ය. එහෙත් වටදගෙය අනුගමනය කෙරුට වෘත්තාකාරගෙවල් සැදුවා විය හැකිය. පසුව ආසනයට යට දැක්වූ ලෙස පිළිමගේ අනුව ගේ සාදන්ට ඇති. මේ ආකාරයෙන් නිගමනය කරගත හැක්කේ වටදගෙය හා බොධිඝරය එක් අවස්ථාවකද පිළිමගේ හා අසුන්ගේ ඉන්පසුවද ප්‍රභවවූ බවයි.

දැන් අපි ආසනගෙවල් කීපයක් පිළිබඳ විස්තර සලකා බලමු.

සැලැස්ම 3 හල්මිල්ලවැටියේ අසුන්ගෙයි බිම සැලසුම

කටුවන්නාව (ඡායාරූපය 1, සැලැස්ම 1)

කුරුණෑගල දිස්ත්‍රික්කයේ වන්නිහත්පත්තුව බද කටුවන්න කෝරළේ කුඩාකටුවන්නාව පන්සල් භූමියේ විශෙෂ නිර්මාණයකින් යුක්තව කරනලද ගෙයක ගල්කණු ශෙෂව තිබෙනවා. අහල් 14 ක් පමණ ගණකම් ඇති දැනට පොළොවෙන් අඩි අටක් උස්ව පිහිටි අඩි 9 කුත් අහල් 9 ක් උස අටැස් ගල්කණු 20 ක් වෘත්තාකාරයෙන් හිටුවා තිබෙනවා. ගොඩනැගිල්ලේ විෂ්කම්භය අඩි 40 කි. වෘත්තය මධ්‍යයේ එක්පැත්ත අඩි එකහමාරක්වූ සමචතුරශ්‍ර ගල්කණු හතරකින් පැත්ත අඩි දහයමාරක්වූ සමසතරස් බිමක් බෙදනවා. මෙහි කියන බටහිර අතින්වූ ගල්කණු දෙක හා ගෙය වටේ ගල්කණුත් අතරේ අඩි 12 කුත් අහල් 8 ක් දිග හා අඩි 5 ක් පමණ පළලැති ගල්පෝරුවක්ද මැද චතුරශ්‍රයේ බටහිර අංශයේ අඩි අටහමාරක් දිග හා අඩි තුනහමාරක් පමණ පළලැති ගල්පුවරුවක්ද උතුරේ සිට දකුණට දිග අත එනසේ තබා තිබෙනවා. මේ ගල් මුලදී කෙසේ පිහිටුවා තිබුණේදැයි කැණීම් ආදිය කර තවම සොයා බලා නැත. අසුන්ගෙය පිහිටියේ උස්භූමියක කළ දගැබකට නැගෙනහිරින්ය.

පුළුකුණාව (ඡායාරූපය 2, සැලැස්ම 2)

මඩකලපු දිසාවේ මන්මුණෙ පත්තුවේ පැරණි ගුහාලිපි ආදිය ඇති පුළුකුණාකන්ද පාමුල මිටියාවතේ ඇති පැරණි ගොඩනැගිලි අත්තිවාරම් අතර ආසනයකුත් සමග අසුන්ගෙයක අත්තිවාරම දකින්ට තිබෙනවා. මෙහි අඩි 14 කුත් අහල් 8 ක් දික්වූ අඩි 5 කුත් අහල් 5 ක් පළල අඩි දෙකක් ඝනවූ මුදුන ඔපකළ අසුනක් සඳහා පිළියෙළ කළාවූ ගල්පෝරුවක් අඩි දෙකක් පමණ උස්වූ නොකැපූ ගල්කණු උඩ තබා තිබෙනවා. ගල්ලෑල්ලේ බොරදම දක්වා වැසෙන සේ ගඩොලින් බිත්ති බැඳ තිබී ඇත. ආසනය උදෙසා කළ ගෙය වෘත්තාකාරවූ බව ලීකණු හිටවීම සඳහා පොළොවේ පිහිටෙව්වාවූ ගලින් කළ කණු පාදම්වලින් පෙනෙනවා. අසුන්ගේ කණු 24 ක් පිට නංවා තිබී ඇත. කණු පාදම් 23 ක් සම්බවී තිබෙනවා. එකක අඩුව දැනෙයි. ගෙට හතර පැත්තෙන්ම ඇතුල්වෙන්නට පුළුවන්ව තිබී ඇත. ප්‍රධාන දෙරටුව නැගෙනහිරින් පිහිටියේයයි සිතන්ට ඉඩ තිබෙන්නේ අසුන්ගෙය කර ඇති බිම් මට්ටමට පහත්වූ බිමක අණ්ඩාකාරයට තැනූ ගොඩනැගිල්ලක් පිහිටි බවට සාක්ෂිවන අසුන්ගෙයි කණු පාදම්වලට සමානවූ ගලින් කළ කණු පාදම් තිබීම නිසයි. මේ අසුන්ගෙය පිණිස තැනූ මණ්ඩපය විය හැකිය. අසුන්ගෙය සමීපයේ උතුරට කුඩා දගැබක්ය. ඒ ළඟ ඡත්‍ර ලකුණින් යුක්තවූ සිරිපතුලක් කැපූ ගලකි. අසුන්ගෙයට හා මණ්ඩපයට දකුණෙන් පොකුණු දෙකක්ය.

පුළුකුණාව ගමටම අයත්වූ නොම්මර 39 දරණ කොලනියේ අඩි 10 කුත් අහල් 5 ක් දිග හා අඩි 10 කුත් අහල් 8 ක් පළලැති අසුනකි (ඡායාරූපය 3). ආසනය අසල භූමියෙහි ගලින් කළ කණු පාදම් එහෙ මෙහෙ විසිර තිබීමෙන් මෙහි පෙර ගෙයක් තිබූ බව කියහැකියි. ථූපයක ඡත්‍රයක්ද අසුන්ගල ළඟය.

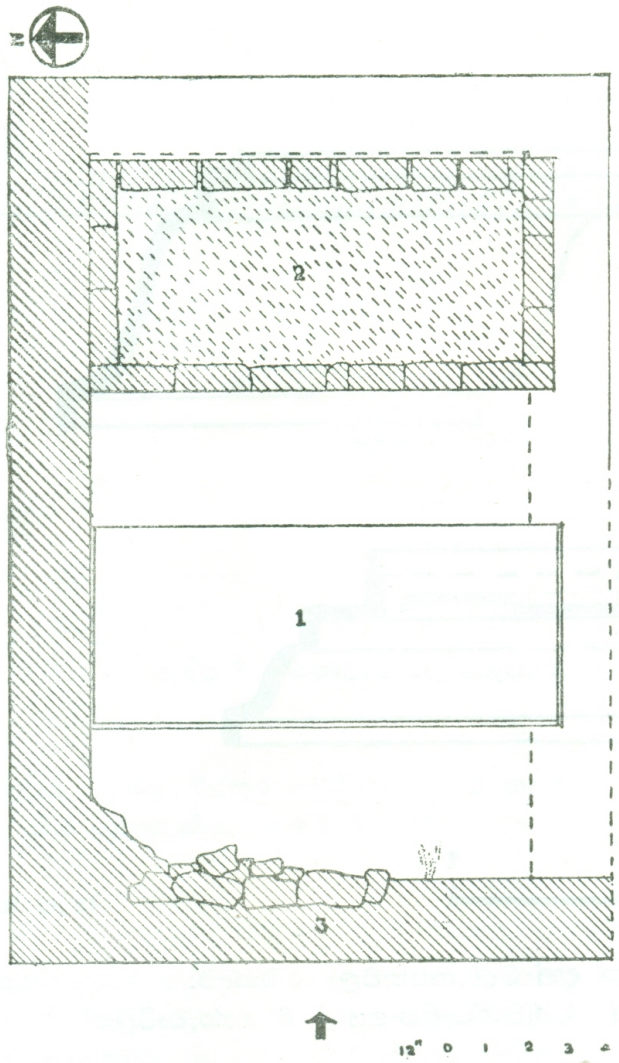
රාජගල

පුළුකුණාවට නුදුරින් පිහිටි රාජගල නොහොත් රාස්සහෙල වෘත්තාකාර අසුන්ගෙයක් තිබූ බවට ගලින් කළ කණු පාදම් ආදිය සාක්ෂිය. මෙහි දැනට මැදින් කැඩී ඇති අසුන දිගින් අඩි 11 යි අහල් 6 ක්ය. පළලින් අඩි 4 යි අහල් 10 ක්ය.

හම්මිල්ලවැටිය (ඡායාරූප 4 අ. ආ. සැලැස්ම 3)

අනුරාධපුරදිසාවේ හුරුළුපළාත බද බටහිර කුඤ්චුවිටුකෝරළේ උස්ගොඩැල්ලක පිහිටි වෘත්තාකාරව තනා තිබුණේයයි සිතිය හැකි අසුන් ගෙයක පිහිටි ආසනයක් දිගින් අඩි 14 යි අහල් 10 ක් හා පළලින් අඩි 6 යි අහල් 9 ක්ය. ගල මුදුනත ලක්ෂණට මැදලාය. එහි අඩි එකහමාරක් පමණවූ ලීස්තරය නොයෙක් අන්දමේ බොරදම්න් යුක්තය. (ඡායාරූප අ. 4 ආ., ඇඳීම් 1–3) එකපෙළට පොළොවේ සිට අඩි 8 ක් උස්වූ කණු හතකින් යුක්තවූ පේළි 7 කින් කරනලද ගෙයක් තුළ ආසනය අඩි දෙකක් පමණ උස්වූ ගල්කණු මත්තේ ආසනය පිහිටුවා ඇත. ගෙට ඇතුල්වීම නැගෙනහිරින් නම් අසුන තුන්වන හා හතරවන කණු පේළි අතරේයයි කියහැකිය. අසුන ළඟ බිම අඩි 5 කුත් අහල් 10 ක් දිග හා අඩි 2 කුත් අහල් 10 ක් පළල බොරදම් සහිත ලීස්තර ඇති ගල්පෝරුවක්ද අඩි 3 කුත් අහල් 9 ක් දිග අඩි 2 කුත් අහල් 10 ක් පළල වාම් ලීස්තර සහිත ගල්ලෑල්ලක්ද තිබෙනවාය. නැගෙනහිර හා බටහිර දෙපැත්තෙන්ම පඩි පේළිය. නැගෙනහිර පැත්තේ එක් ගල්පඩියක් හා වාම් දෙරටුගලකි. බටහිරපැත්තේ පලිහ ආකාර යයි හඳුන්වන දෙරටුගල් දෙකකි. අසුන් ගලට ගොඩවුණේ නැගෙනහිරින්ද බටහිරින්ද යනු තවම කිය නොහැකිය. මේ ස්ථානයෙන් ලැබෙන අනුරාධපුරයේ රුවන්වැලිසෑයේ හස්ති-

ප්‍රාකාරයට සම්බන්ධ බැම්මේ ගල්වලට සමාන තරම්වූ බොරදම් සහිත ගඩොල් අසුන්ගෙය කළ කාලය දැනගැනීමට සාක්ෂිකරගත හැකිදැයි විමසිය යුතුයි. අසුන්ගල පිහිටි ගොඩැල්ලට උතුරෙන් පිහිටි ගොඩැල්ලට නැගීමට පඩි ඇති නිසාද එහි දගැබක ලකුණු නොපෙනෙන නිසාද එය මිහිඳුරහතන්වහන්සේ වැඩි සමයෙහි අනුරාධපුරයෙහි පිහිටි මුවලින්දමාලකය ආදිය සදිසිවූ මාලකයක්දැයි යන්නත් විමසා බැලිය යුතුයි.

උත්තිමඩුව (ජායාරූපය 5, සැලැස්ම 4, ඇඳීම 4)

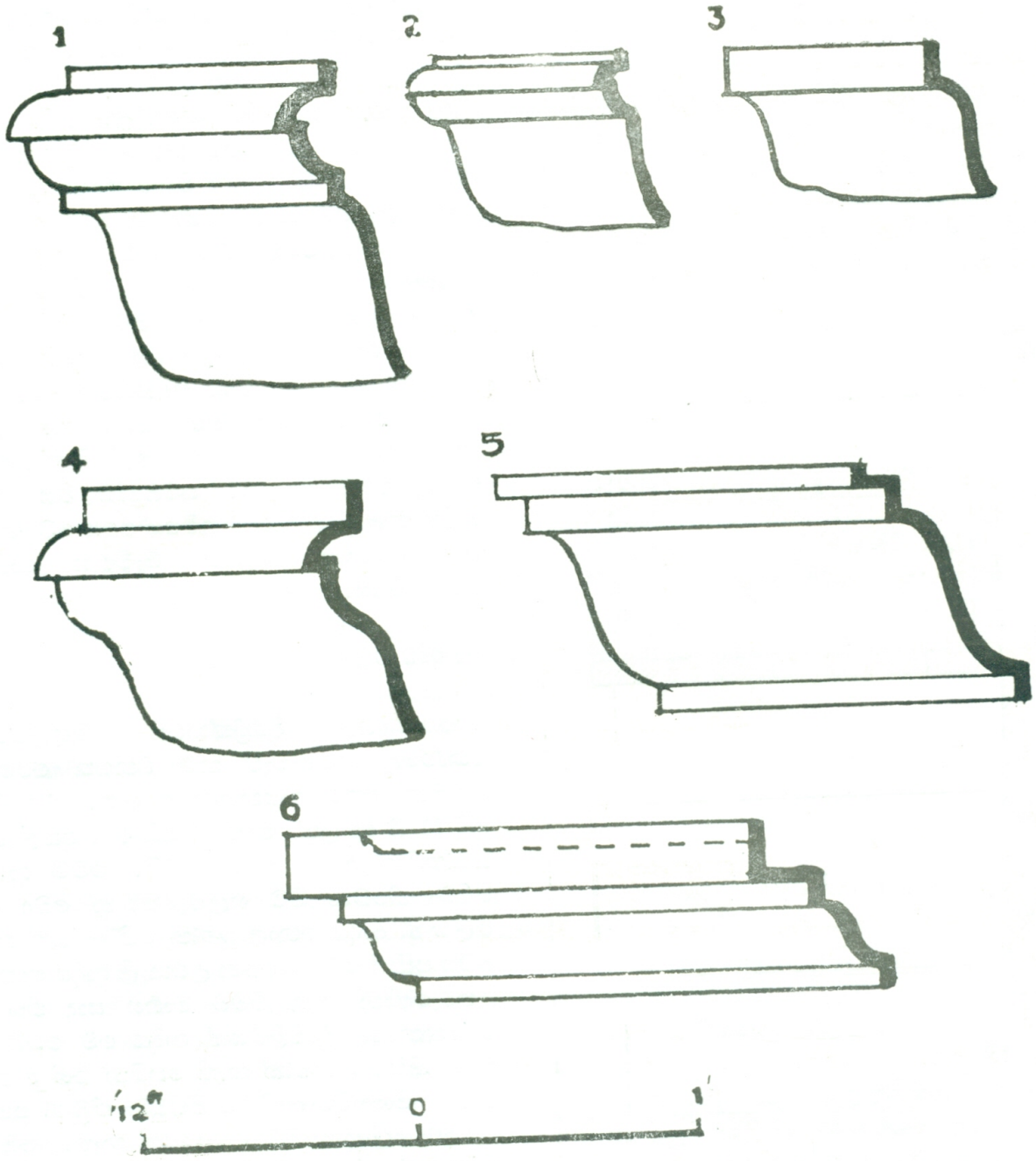
හුරුඵලාතේම උලගල්ලකෝරළේ උත්තිමඩුව නම් ගමේද අසුන්ගෙයක අවශෙෂ තිබෙනවා. එහි පිහිටි අසුන දිග අඩි 11 කුත් අහල් 9 කි. පළල අඩි පහකි. ගල්පෝරුවේ වැඩිම ඝණකම අඩියකුත් අහල් 2 කි. පසු බිත්තිය අතට වූ බටහිර අද්දර ඇරෙන්ට ගල්පෝරුවේ අනික් කුන්පැත්තම බොරදමින් යුක්තය. අසුන අඩි දෙකක් උස ගල්කණු මත්තේ පිහිටුවාලාය. කලින් ගඩොලින් බිත්ති බැඳ තිබී ඇත. නැගෙනහිරට මුහුණ ලා සෑදූ අඩි 22 ක් දිග හා අඩි 15 ක් පළල්වූ චතුරශ්‍ර ගෙයක බටහිර අංශයේ උතුරේ සිට දකුණට අසුන තබාය. මේ කර ඇත්තේ බුදුගෙවල හිටි පිළිම හෝ වැඩ ඉන්නා පිළිම තබන අන්දමටයි. ආසනයට පිටිපසින් ගඩොලින් බඳිනලද චතුරශ්‍ර වේදිකාවකි. පොළොවට ගඩොල් අල්ලලා ය. අසුන්ගෙයට උතුරෙන් දගැබකි. එහි දකුණු මඵව අසුන්ගෙයින් අඩි පනස්දෙකහමාරක් දුරින්ය. දගැබේ දකුණු පඩිපෙළ පහළ අසුන්ගෙයි බිම මට්ටමේ වැඩ නොකළ සඳකඩපහණකි. දගැබ් මඵවේ හත්වන ශතවර්ෂයට පමණ අයිති කොකු හැඩේ අකුරුවලින් ලියනලද සෙල්ලිපියකි. ආසනාසරයද මෙම කාලයට සම්බන්ධ විය හැකිය. ගලින් කළ ටැම් පදනම් භූමියේ එහෙ මෙහෙ ඇත. මෙම ඉඩමෙන් පැරණි මැටිරූප රාශියක්ද සම්බවුණාය.

ගණේවැව

කුරුණෑගල දිස්ත්‍රික්කයේ මහුල්ඕනොට කෝරළේ ගණේවැව නම් වනගත පෙදෙසක නටබුන් අතර ආසනගලක්ද ඇත. එය දිගින් අඩි 11 යි අහලක්ද පළලින් අඩි 4 යි අහල් 9 ක්ද ඝණකමින් අහල් 8 ක්ද වෙයි. මෙම ආසනය පිහිටා තිබෙන බිම ගල්බැම්මකින් බෙද ඇත. ගල්කණු ආදිය නොලැබුණත් එහි ගෙයක් තිබුණු බවට පසින් යටවී තිබෙන උළුකැලි ආදිය සාක්ෂියි. උතුරුදෙසින් ඇතුල්වීමට මාර්ගය සාදා තිබූ බව පෙනෙනවා. බුදුපිළිමයක් ආදිය මේ ගෙයි තුබූ බවට කිසිම ලකුණක් නැති හෙයින් ගේ ඇතුළේ වන්දනාමානාදිය ලැබීමට පිහිටුවා තිබුණ පූජනීය වස්තුව ගල්අසුන බවට සැකයක් නැත. මෙයින් පෙනෙන්නේ ගණේවැව සාදා තිබුණේ තවත් ප්‍රකාර අසුන්ගෙයක් බවයි. මෙහි පිහිටුවා තිබුණ අසුනේ ද විශෙෂකම් ඇත. (පහත ඇඳීම බලනු).

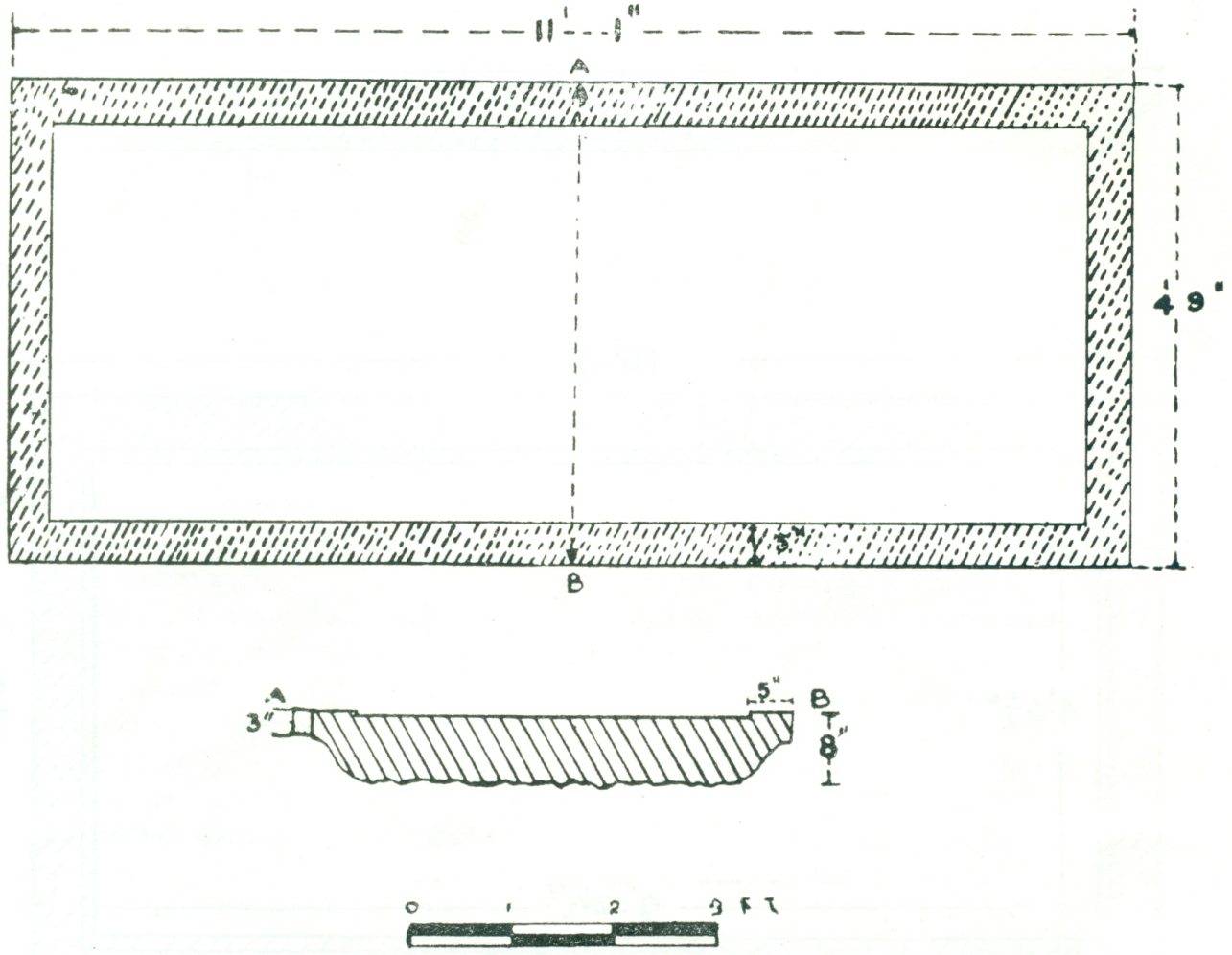
දගැබ් අංගණ හා ආසන

දගැබ වටේට පිහිටුවා තිබෙන ආසනවලට කලක පටන් මලසුන් (මල් අසුන්) යයි කියනු ලැබෙනවා. ඒවායින් මල් පූජාව පිණිස ප්‍රයෝජන ගනුද ලැබෙනවා. එහෙත් දගැබ වටේට සිරිපතුල් හා පසුව බුදුපිළිමත් තබන ලදුවාසේ ආසනද පිහිටෙව්වේ ඒවා උඩ මල්තැබීම පිණිස නොව ඒ අසුන්වලට වන්දනාමාන කිරීමටයි. ඉහත දැක්වූ ආටානාටියසූත්‍රපාඨයකින් ''විහාරයට ගෙන්නවා සෑඅඟණේ හෙළවා අසුන්පුද කරවා''

ඇඳීම 1 — 6 අසුන්ගල්වල (නොහොත් දුන් මල් ආසනවල) බොරදම්.
1 — 3 හම්මිල්ලවැටියෙන් 4 උත්තිමඩුවෙන් 4 රුවන්වැලිසැයෙන් 6 සේරුවාවිලින්

යන්නක් කිමෙන් පුද පිණිස ආසන දගැබ්මළුවල තිබූ බව ඔප්පුවෙයි. ගෙයක් නැතුව විසාලගල් ආසන රුවන්වැලිසැමළුව පටන්කොට නොයෙක් තැන දකින්ට ඇත. යම්සේ දගැබ් මළුවල පිහිටි බුදුපිළිමවලට ආවරණය පිණිස බුදුගෙවල් සාදන ලද්දේද එසේම සෑමළුවල පිහිටි අසුන්වලට ආවරණය පිණිස ගෙවල්ද ඉදිකරන ලදි. මෙබඳු අසුන් ගෙවල් සේරුවාවිල චෛත්‍යාරාජයාගේ සතර පැත්තේ තිබී ඇත. එම චෛත්‍යය පිළිබඳ අභිනව ප්‍රතිසංස්කරණවලදී මෙහි ගල් ආසනවලටද අළුත් ක්‍රමයේ ආවරණ සාදා තිබෙනවා. දැන් මේවාට මලසුන් ගෙවල් කිවත් ඒවා සාදා ඇත්තේ පැරණි අසුන්ගෙවල්වල අත්තිවාරම් උඩය. සේරුවාවිල ගල්ආසන දිග අඩි 11 හ සිට පළල අඩි 6 දක්වා විශාලය. සෘණකම අහල් 9 ය දක්වාය. මේ ආසන මත්තේ වටේට අහල් 4 ක පමණ තීරුවක් බේරා මැද පාත්කර ඇත. රුවන්වැලිසැයේද එබඳු ගල්ආසන තුනක් බටහිර වාහල්කඩ සමීපයේ ඇත. උඩින් කී වන්නිහත්පත්තුවේ ගණේවැව නම් තැන ඇති ගල්ආසනයෙහිද වටේට ලිස්තරයක්

ඇඳීම 7 ගණේවැව ගල්පුරුව, මුදුනත බෙදුම හා හරහට පෙනෙන හැටි

බෙරලාය. මෙම ලිස්තර බෙරීමේ අර්ථය තවම අපට කිය නොහැකිය. (ඇඳීම් 5 – 6).

තවත් තැන්

අසුන්ගෙයක් තිබූ බවට ලකුණු සහිතව හෝ නොමැතිව හෝ තවත් පූජා ලැබූ ආසනයයි සිතිය හැකි ගල්පෝරු තිබෙන තැන් ස්වල්පයක් හා ඒ අසුන් පිළිබඳ කෙටි විස්තර සඳහන් කරමු.

අනුරාධපුරයේ අභයගිරිභූමියේ දැන් ''බරෝස් පැවිලියන්'' යයි සම්මත ගොඩනැගිල්ල ලහ දිග අඩි 16 යි අහල් 2 ක් හා පළල අඩි 6 ක් වූ ගලසුනකි.

නැගෙනහිර නුවරගම්පළාතේ නැගෙනහිර කැන්දැකෝරළේ පිහිඹියගොල්ලෑවේ පැරණි දගැබකට අඩි 17 ක් දුරින් දිගින් අඩි 8 ක් හා පළලින් අඩි 3 යි අහල් 10 ක් වූ ගලසුනකි.

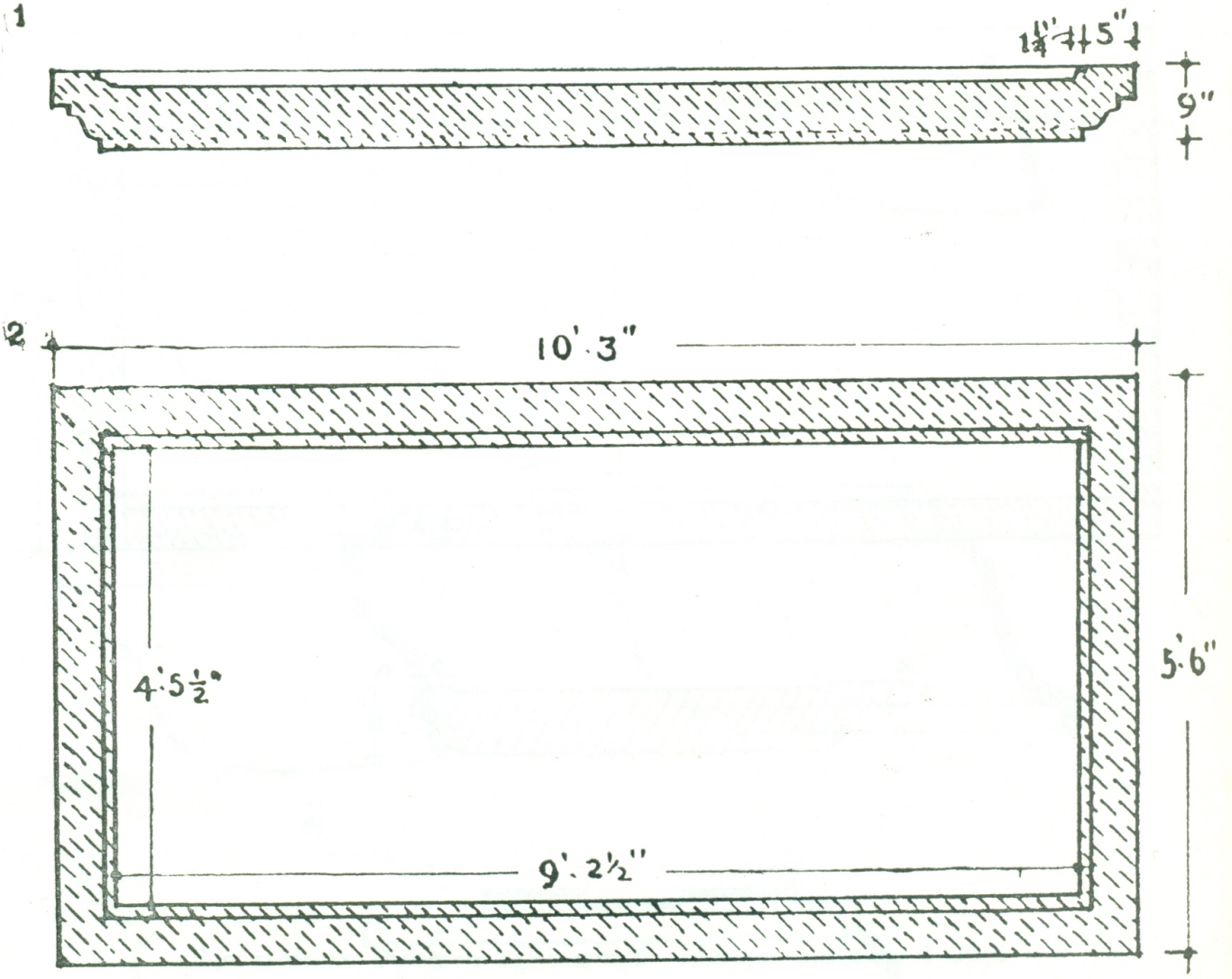
නැගෙනහිර නුවරගම්පළාතේ නැගෙනහිර කන්දරාකෝරළේ ඇල්ලේවැව නම් ගමේ වෙහෙරගල පන්සලේ අඩි 11 යි අහල් 8 ක් දිග හා අඩි 4 යි අහල් 4 ක් පළලැති අසුනක් අඩි දෙකක් උස ගල්කණු මත පිහිටුවා ඇත (ඡායාරූපය 6).

හුරුළුපළාතේ මහපොතානකෝරළේ කොක්-ඇඹේ නම් ගමේ අඩි එකොළහහමාරක් දිග හා අඩි පහක් පළල අසුන් ගලකි.

කුරුණෑගල දිසාවේ වන්නිහත්පත්තුවේ රාජං-ගණේ නම් පුරාවිද්‍යා තහනම් ඉඩමේ වටදගෙය අසළ අසුන්ගලකි. එය දිග අතින් කැඩීලාය. පළල අඩි 4 යි අහල් 9 කි.

වන්නිහත්පත්තුවේ මහුල්ඹිතොට කෝරළේ දඳුරුඔයට දකුණේ පිහිටි කටගොමුව නම් ගමේ පැරණි දගැබක් හඳුන්වන ගොඩැල්ලකට අඩි 40 ක් පමණ දුරින් දිග අඩි 10 කුත් අහල් 4 ක් හා පළල අඩි 5 කුත් අහල් 7 ක්වූ අසුන්ගලකි. එය ළඟම අඩි 3 කුත් අහල් 6 ක් දිග හා අඩියකුත් අහල් 4 ක් පළල තවත් කුඩා ගල්ආසනයකි.

දකුණු වවුනියාවේ පිහිටි තන්ත්‍රිමලේ අඩි 2 ක්

ඇඳීම 8 සේරුවිල ගල්පුවරුවක්, දිග අතට පෙනෙන හැටි හා මුදුනත බෙදුම

උස ගල්කණු උඩ පිහිටෙව් අඩි 9 කුත් අඟල් 9 ක් දිග අඩි 3 කුත් අඟල් 11 ක් දිග ගල්අසුනකි.

වවුනියා දිස්ත්‍රික්කයේ පෙරියපුලියන්කුලම ළඟ ඒරුපොතානේ පැරණි දගැබක් ළඟ කොටසක් විශාල ගසක් වැඩීමෙන් හා පසින් යටවී තිබෙන අසුන්ගලකි. (ඡායාරූප 7 අ. ආ).

තවත් බොහෝ තැන්වල මේ ගල්පෝරු තිබෙන්ට පුළුවන. ඒවා ගල්ඇඳ නමින් ඇතැම් තැන ප්‍රසිද්ධයි. මලියදෙව ස්ථවිරයන්වහන්සේ සැතපුන ගල්ඇඳන්යයි ගම්බද ජනයා කියති. මෙබඳු ගල්පෝරු රාශියක් පාරවල් සෑදීමට හා ගෙවල් බැඳීමට කඩා ඇත. ඇතැම් තැන ගල්-පෝරුවලින් කැලි මිරිස්ගල් පිණිස ගෙන යති. මීට හේතුව මේ ගල්වල මුල් නිමිත්ත නොදැනීමයි.

බුදුපිළිමය දියුණුවුණායින් පසුවද ආසනපූජාව කරගෙන ගොස් තිබේ. ඇතැම් තැන බෞද්ධ භික්ෂූන්වහන්සේ බුදුපිළිමය භාර නොගෙන ආසන හෝ සිරිපතුල් හෝ වැඳීමම කරගෙන ගියායි සිතන්ට ඉඩ තිබේ. නැගෙනහිර පළාතේ රාජගල මෙබඳු තැනක් වියහැකිය. කලක් යෑමේදී කෙසේ වුවත් පිළිමය අසුන පරදවා තිබේ. අසුන්ගෙවල් නැතිවී ගියා. නැතහොත් බුදුගෙවලට පෙරළුණා. එම නිසයි ටීකාකාරයෝ ''අසුන්ගෙවල් නම් පිළිමගෙවල් යයි'' අර්ථ කීවේ. පුද පිණිස සෑදූ

ආසන මල් තැබීමට පුවරු බවට පැමිණීමෙන් මල්ආසනයයි නම ලැබුවාය. කුඩා අසුන්ගෙවල් මලසුන්ගෙවල් බවට පෙරළුණාය. එසේවූවත් පූජා පිණිස වජ්රාසනය පිළිබිඹු කරවන ගල්ආසන තැනීම සඳහා ගල්පුවරු නෙලීමේ කලාවෙහිද ඒ ගල්ආසනයන්ගේ ආවරණය පිණිස අසුන්ගෙවල් සෑදීම පිළිබඳ ගෘහනිර්මාණකලාවේද සිංහලයෝ වරක් දක්ෂව සිටියා.

ඡායාරූප, සැලසුම්, ඇඳීම්

ඡායාරූප.

1. කටුවන්නාව, ආසනඝරය.
2. පුළුකුණාව, ආසනඝරය, බටහිර දිගින් උඩක සිට පෙනෙන හැටි.
3. පුළුකුණාව, 39 කොලනියේ අසුන්ගල.
4. හම්මිල්ලවැටිය, අ. ආසනය.
   ආ. කොණක්.
5. උත්තිමඩුව, ආසනය නැගෙනහිරින් පෙනෙන හැටි.
6. වෙහෙරගල, ආසනය.
7. එරුපොතාන ආසනය, අ. දික් අතින්
   ආ. කොණක්.

සැලසුම්.

1. කටුවන්නාව, අසුන්ගෙයි බිම සැලසුම.
2. පුළුකුණාව, අසුන්ගේ සම්බන්ධව ගොඩනැගිලි. 1 ආසනඝරය, 2 මණ්ඩපය, 3 දගැබ.
3. හම්මිල්ලවැටිය, අසුන්ගෙයි බිම සැලසුම
   1. ආසනය, 2—3කුඩා ආසන.
4. උත්තිමඩුව, අසුන්ගෙයි බිම සැලසුම.
   1. ආසනය, 2. ගඩොලින් කළ පිළ,
   3. ගඩොල් බිත්තිය.

ඇඳීම්.

(1–3) හල්මිල්ලවැටියේ අසුන්ගලේ බොරදම්.
4. උත්තිමඩුවේ අසුන්ගලේ බොරදම්.
(5- 6) අසුන්ගල්වල (නොහොත් දැන් මල්-ආසනවල) බොරදම්.
(5) රුවන්වැලිසෑයෙන්.
(6) සේරුවිලෙන්.
7. ගණේවැව ගල්පුවරුව, මුදුනත බෙදුම හා හරහට පෙනෙන හැටි.
8. සේරුවිල ගල්පුවරුවක්, දිග් අතට පෙනෙන හැටි හා මුදුනත බෙදුම.